

حکم نافذ آقا نجفی

■ موسی نجفی
■ انتشارات موسسه
مطالعات تاریخ معاصر
ایران
■ ۴۵۶ صفحه
■ ۳۰ هزار تومان

مشروطیت در شهر اصفهان با نام حاج شیخ «محمدتقی نجفی اصفهانی»، مشهور به «آقانجفی» پیوند خورده است. کتاب تلاشی است جهت بازنمایی تلاش‌های این عالم بانفوذ عهد قاجار و جنبه‌های کمتر شناخته‌شده اقدامات او. نویسنده به اعتبار اسناد دست اولی که در این رابطه در اختیار داشته، توانسته پژوهش قابل ملاحظه‌ای را سازمان‌دهی کند.

حوزه نجف و فلسفه تجدد در ایران

■ موسی نجفی
■ انتشارات موسسه
مطالعات تاریخ معاصر
ایران
■ ۸۴۲ صفحه
■ ۴۸ هزار تومان

مهاجرت شیخ طوسی به شهر نجف منجر به تاسیس حوزه علمیه این شهر شد و از آن زمان این شهر به عنوان یکی از مهم‌ترین پایگاه‌های علمی شیعیان شناخته می‌شود. در این اثر خواننده می‌تواند طیف وسیعی از اطلاعات از وجه تسمیه تا تحولات علمی این شهر را از آغاز تا سال ۱۳۰۰ هجری به دست آورد.

بنیاد فلسفه سیاسی در ایران (عصر مشروطیت)

■ موسی نجفی
■ انتشارات موسسه
مطالعات تاریخ معاصر
ایران
■ ۵۱۴ صفحه

معرفی کتب و رساله‌های مربوط به دوره مشروطه که شامل حدود ۸۰ کتاب و رساله می‌شود، بخش اول این اثر را شامل می‌شود که برخی از این آثار برای نخستین بار است که معرفی می‌شوند. در بخش دوم نویسنده به فلسفه اجتماعی و سیاسی چند اثر ارزشمند عصر مشروطیت پرداخته. این آثار شامل کتاب آفتاب و زمین، رساله حقوق و وظایف ملت و... است که نویسنده در ابعاد گوناگون این آثار، نویسندگان آن و تاثیراتش را مورد بررسی قرار می‌دهد. بخش آخر نیز به روش‌شناسی و فلسفه تاریخ در عصر مشروطه اختصاص دارد.

گسترش افق نگاه به مشروطه

مشروطه‌شناسی موسی نجفی، قیامی علیه روایت مسلط

در اغلب آثار نویسنده به عنوان نقطه تقلی برای حوادث آتی تاریخ در نظر گرفته شده است. نویسنده می‌کوشد که دلایل پرداختن به متون تحریم را در آغاز این فصل بازگو می‌کند تا نشان دهد این متون در سطح تاریخ‌نگاری مغفول مانده‌اند؛ شاید به این سبب که مورخان عمدتاً سکولار مشروطه تمایلی نداشتند برای این نهضت آن سطح از اهمیتی که در سطح واقعیت داشت را قائل شوند. جنبشی که موفقیت آن سبب شکل‌گیری بارقه‌های مشروطه‌خواهی بود و در فاصله پانزده سال بعد شد جایی که مردم و روحانیت بار دیگر در ارتباطات تنگاتنگ قرار گرفتند.

حکم میرزای شیرازی در تحریم تنباکو نه تنها مقلدان وی را به تحریم این کالا کشاند، بلکه دیگر علما و مردمی که مقلد وی نبودند را نیز همراه کرد. فتوایی که او صادر کرد به طور غیرمعمولی یک چیز حلال را حرام می‌کرد و این امر به سبب حرام بودن حقیقی آن کالا نبود، بلکه قصد داشت توجه مردم را به مصلحت مصرف نکردن این کالا در ضربه زدن به منافع استعماری «کمپانی رژی» و تاثیراتی که این امتیاز به صورت درازمدت بر منافع مردم ایران داشت، جلب کند. نکته قابل توجه آن‌جاست که این حکم در دوران حکومت یکی از قدرتمندترین پادشاهان قاجار که خود را سایه خدا بر زمین نامیده بود، صادر شد. به این ترتیب روحانیت به حکومت دیرپای ناصرالدین‌شاه نیز این تذکر را داد که در صورت نادیده گرفتن نفوذ نیروهای خارجی ممکن است منافع سلطنت او نیز در معرض خطر قرار گیرد. در بخش آخر این فصل نویسنده به به

دهد. این اثر مجموعه‌ای از مقاله‌ها و مصاحبه‌ها و گفتارهایی است که در دو دهه، درباره «نهضت بیداری اسلامی» در ایران، با افق مذهب شیعه و مکتب اهل بیت آمده و در جامعه علمی ارائه شده است. نقطه ثقل و محور اصلی این کتاب، عصر مشروطیت و نهضت مهمی است که در آن سال‌ها رخ داد. بر این اساس نهضت بیداری اسلامی را در ایران می‌توان، به بیداری اسلامی قبل و بعد از مشروطیت طبقه‌بندی کرد. اگر با این شاخص تاریخی و فکری بگویم که مشروطیت رشد درخور توجهی در حرکت‌ها و جنبش‌ها و قیام‌های ایرانیان و حتی آن‌گونه که در باب تاثیر جغرافیایی اشاره شد برای سایر شیعیان و مسلمانان دیگر ایجاد کرده است، سخنی به‌گزاره نیست.

نویسنده که خود از نوادگان «آقا نجفی اصفهانی» از علمای شناخته‌شده عصر مشروطه است که تاثیر مهمی در مشروطه اصفهان داشته، می‌کوشد در قالب چهار فصل، روایت تازه‌ای که عرصه تاریخ‌نگاری آورده را شرح دهد و افق اندیشه در باب یکی از مهم‌ترین مقاطع تاریخ ایران را گسترش دهد. به این ترتیب این اثر نیز مانند بسیاری از دیگر آثار نویسنده تلاشی است تا روایت مسلط تاریخ‌نگاری مشروطه از دست تاریخ‌نگاران سکولار گرفته شود و زاویه دید را به سمت بخش‌های کمتر شنیده‌شده مشروطه‌خواهان در تاریخ‌نگاری سوق دهد.

نهضت تحریم تنباکو

این اثر با پرداختن به ماجرای تحریم تنباکو آغاز می‌شود که به نظر می‌رسد

سمیرا اصفهانی
روانامه‌نگار

دوران مشروطه در تاریخ ایران از اهمیت ویژه‌ای به لحاظ سیاسی و فکری برخوردار است و آثار و مطالعات بسیاری به این برهه خاص تاریخ ایران پرداخته‌اند. همچنین به نظر می‌رسد به علت رهبری مذهبی و سیاسی مراجع شیعه در نجف، این زمان برای عراق و حتی حوزه عثمانی نیز مباحث و مسائل مهمی را برای تحقیق و پژوهش دربردارد. به این ترتیب مشروطه ایران به لحاظ جغرافیا گاه فراتر از حوزه تاثیر ایران می‌رود.

کتاب «مشروطه‌شناسی» بار دیگر موضوع مشروطه را دست‌مایه پژوهش قرار داده است اما این بار نویسنده تلاش دارد از سیطره تاریخ‌نگاری مرسوم که عمدتاً تحت تاثیر «مکتب تبریز» و مورخان چون «احمد کسروی» و تاریخ‌نگاران سکولار مانند «فریدون آدمیت»، «مهدی ملک‌زاده» و «یحیی دولت‌آبادی» قرار دارد، خارج شده و اسنادی را غیر از آنچه معمولاً این افراد در آثار خود گزارش می‌دهند، جست‌وجو کند تا زوایای کمتر شناخته‌شده‌ای از دوران مشروطه را استخراج کند. به همین جهت مسائلی نظیر کنار رفتن تعصبات قومی، ضعیف شدن جریان سکولار در مشروطه و شک کردن به نوشته‌ها و روایت‌های مسلط درباره این حادثه تاریخی سبب شده که نویسنده بار دیگر به اسناد مراجعه کند، آن‌ها را دیگرگونه بخواند و سعی کند خطاهای تاریخ‌نگاری موجود را آشکار کرده و روایت خود را در این زمینه ارائه